

Laura Meriluoto vas ym.

Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä vapaan sivistystyön oppilaitoksille (21 000 000 euroa)

Eduskunnalle

Hallitus leikkasi vuoden 2024 budjetissa vapaasta sivistystyöstä 20,5 miljoonaa euroa, jos vertaa vuoden 2023 talousarvioon, mikä on valtava isku vapaan sivistystyön oppilaitoksille. Vapaa sivistystyö on tärkeä osa suomalaista koulutusjärjestelmää. Sillä on erilaisia oppilaitosmuotoja, eli kansalaisopistoja, kansanopistoja, kesäyliopistoja, opintokeskuksia ja liikunnan koulutuskeskuksia.

Rahoituksen vähenemistä ei ole mahdollista paikata osallistujamaksuilla, sillä näin suurten korotusten jälkeen monilla ei olisi enää varaa osallistua koulutukseen. Maksut ovat jo nyt erityisesti pienituloisille kynnys osallistua kursseille. Maksujen korottaminen olisi myös vahvasti vapaan sivistystyön perusajatuksen vastaista, sillä sen tarkoitus on edistää koulutuksen alueellista saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta. Valtion tuki on oleellinen tekijä siinä, että vapaan sivistystyön oppilaitokset pystyvät tarjoamaan edullisempia kursseja kuin yksityiset verrokkit. Koulutusleikkaukset vaikuttaisivat pahiten pienten kuntien vapaan sivistystyön oppilaitoksiin.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksissa opiskeli vuonna 2021 yli 1,1 miljoonaa opiskelijaa. Kurssit ovat suosittuja, sisällöltään monipuolisia ja pystyvät vastaamaan kattavasti erilaisissa elämäntilanteissa olevien ihmisten tarpeisiin. Lain mukaan vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Vapaan sivistystyön oppilaitokset ovat Suomen suurimpia aikuiskoulutuksen toimijoita. Ne ovat merkittäviä toimijoita elinikäisen oppimisen mahdollistamisessa koko Suomessa. Kuitenkin myös lapset ja nuoret ovat vapaan sivistystyön piirissä. Esimerkiksi urheiluopistoilla on noin 1,4 miljoonaa asiakaskäyntiä vuodessa. Näistä noin 740 000 on lasten ja nuorten.

Hallituksen vapaan sivistystyön koulutusleikkaukset kohdistuvat siis kaikkiin ikäluokkiin ja hyvin erilaisissa elämäntilanteissa oleviin ihmisiin, niin lapsiin, työssäkäyviin, työttömiin kuin eläkeläisiinkin. Elinikäisen oppimisen ja sen yhdenvertaisuuden kannalta on olennaista, että vapaan sivistystyön oppilaitokset tavoittavat tällä hetkellä hyvin muitakin kuin korkeakoulutettuja.

Vapaan sivistystyön oppilaitokset ylläpitävät ihmisten toimintakykyä ja mielenterveyttä sekä ehkäisevät syrjäytymistä. Aikuiskoulutuksen merkitys kasvaa koko ajan, kun työelämä muuttuu kiihtyvään tahtiin. Vapaan sivistystyön oppilaitosten kursseilla moni saa muun muassa tärkeitä

Talousarvioaloite TAA 51/2025 vp

uusia taitoja muuttuvaan työelämään ja sen vaatimuksiin vastaamiseksi. Oppilaitokset pystyvät tarjoamaan joustavia koulutuspolkuja niin työssäkäyville kuin työttömillekin hyvin kustannustehokkaasti. Eläkeläisille vapaan sivistystyön tarjontaan osallistuminen ylläpitää toimintakykyä, osallisuutta ja hyvinvointia ja näin vähentää myös sosiaali- ja terveystalouden kysyntää. Vapaan sivistystyön oppilaitokset ja niiden riittävät resurssit ovat siis myös tärkeä osa työllisyyspolitiikkaa ja hyvinvoinnin edistämistä.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on merkittävä rooli myös maahanmuuttajien kotouttamisessa. Koulutus on esimerkiksi kielikoulutusta sekä muuta työelämävalmiuksiin liittyvää koulutusta. Vapaan sivistystyön oppilaitoksissa maahanmuuttajilla on myös hyvät mahdollisuudet tutustua muihin ihmisiin, mikä auttaa kotoutumisessa.

Vapaa sivistystyö on tärkeää myös paikallisen ja alueellisen kulttuuritarjonnan ja työllisyyden kannalta sekä tukee omaehtoista toimintaa. Nyt kun hallitus tekee sekä valtavia kulttuurileikkauksia että leikkauksia vapaasta sivistystyöstä, kulttuuripalvelujen alueellinen eriarvoistuminen kasvaa entisestään.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta lisää 21 000 000 euroa momentille 29.10.31 vapaan sivistystyön oppilaitosten rahoitukseen.

Helsingissä 3.10.2025

Laura Meriluoto vas
Pia Lohikoski vas
Anna Kontula vas
Aino-Kaisa Pekonen vas
Minja Koskela vas
Hanna Sarkkinen vas
Veronika Honkasalo vas
Johannes Yrttiaho vas
Timo Furuholm vas
Mai Kivelä vas